

**EKOLOJİK TEMELLİ TURİZM OLANAKLARI: PERŞEMBE-FATSA KIYI KESİMİ ÖRNEĞİNDE
BİR İNCELEME**
**(ECOLOGICAL-BASED TOURISM OPPORTUNITIES: A STUDY ON THE CASE OF THE COAST
OF PERŞEMBE-FATSA)**

Özgür KAMER AKSOY¹, Cengiz ACAR²

¹Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Aydın/Türkiye
ozgur.aksoy@adu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8456-2681

²Karadeniz Teknik Üniversitesi Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Trabzon/Türkiye
cengiz@ktu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6036-0073

Doi: <https://doi.org/10.53463/ecopers.20210071>

Corresponding Author/İletişim yazarı: Özgür KAMER AKSOY

E-mail: ozgur.aksoy@adu.edu.tr

ÖZET

Günümüzde kent insanı, boş zamanının elverdiği ölçüde uzun tatillerini farklı mekanlarda geçirmek istemekte ve bu da turistik mekanların turizm türlerinin çeşitlenmesini sağlamaktadır. Bu sebeple ortaya çıkan alternatif turizm arayışları sadece turizm türleri bağlamında değil, ziyaret edilecek yerin sahip olduğu doğal ve kültürel özellikler bağlamında da çeşitlenmektedir. Alternatif turizm arayışlarının bir sonucu olarak ortaya çıkan ekolojik temelli turizm doğal ve kültürel değerlere göre şekillenen ve bu değerlerin sürdürülebilirliğine olanak tanıyan turizm anlayışının geliştirilmesine olanak tanımaktadır. Bu çalışmada Ordu Perşembe-Fatsa kıyı kesimi örneğinde ekolojik temelli turizm olanakları ele alınmış ve çalışma alanının sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj değerleri incelenmiştir. Yerinde gözlem ve inceleme yöntemi ile gerçekleştirilen çalışmada alanın sahip olduğu ekolojik turizm potansiyeli değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Turizm, Ordu, Perşembe, Fatsa, doğal kaynak, kültürel kaynak

ABSTRACT

Today, city people want to spend their long holidays in different places as much as their free time allows, and this ensures the diversification of tourism types of touristic places. For this reason, the search for alternative tourism is diversified not only in the context of tourism types, but also in the context of the natural and cultural characteristics of the place to be visited. Ecological-based tourism, which emerges as a result of the search for alternative tourism, is to enable the development of a tourism understanding that is shaped according to natural and cultural values and allows the sustainability of these values. In this study, ecological-based tourism opportunities in Ordu Perşembe-Fatsa coastal region were discussed and the natural and cultural landscape values of the study area were examined. The ecological tourism potential of the area was evaluated in the study, which was carried out with on-site observation and examination method.

Key words: Tourism, Ordu, Perşembe, Fatsa, natural resource, cultural resource.

1. GİRİŞ

Turizm, insanların devamlı ikamet ettikleri, çalıştıkları ve her zamanki ihtiyaçlarını karşıladıkları yerlerin dışına seyahatlerinden ve genellikle buralardaki turizm işletmelerinin ürettiği mal ve hizmetleri talep ederek, geçici konaklamalarından doğan olaylar ve ilişkiler bütünü olarak tanımlanmaktadır (Soykan, 2000). 1945'li yıllardan 1960'lı yıllara kadar önce lüks bir ihtiyaç olarak kabul edilen, daha sonra kültürel bir hareket olarak kendini gösteren turizm; artık günlük sosyo-ekonomik hayatın vazgeçilmez bir unsuru olarak kabul edilmektedir. Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre; turizm sektörü günümüzde yarattığı istihdam, hizmet verdiği insan sayısı, yarattığı gelir ve katma değerle dünyanın en büyük sektörlerinden biri haline gelmiştir (Karadeniz vd., 2007).

Sanayi Devrimi ile ortaya çıkan; çalışma sürelerinin kısalması ve boş zamanın artması, ücretli tatil hakkı, iletişim ve ulaşım teknolojilerinde yaşanan yenilikler, insanların gelir düzeyinin yükselmesi, kentleşme ve nüfus artışı, insan ömrünün uzaması, sosyal güvenlikle yaşanan gelişmeler, seyahat özgürlüğü ile birlikte insanlarda turizm bilincinin oluşması gibi gelişmeler, turizmin dünyadaki gelişimini hızlandıran başlıca etmenler olmuştur (Yılmaz, 2008). 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünyadaki önde gelen ekonomik sektörlerden biri haline gelen turizm, insanlar tarafından her geçen gün artış gösteren bir şekilde talep görmektedir. Son yıllarda eğitim seviyesi ve çevre bilinci artan insanların doğal ve kültürel açıdan hassas alanlara seyahat etmeyi tercih ettikleri gözlenmektedir. Bu tercihler, doğal kaynakların daha uzun süreli kullanımına dayanan sürdürülebilir turizm, ekoturizm, doğa turizmi gibi kavramları gündeme getirmiştir (Orhan ve Karahan, 2010).

Doğal ve kültürel kaynaklar turizm olgusunun temelini oluşturmaktadır. Doğal kaynaklar; deniz, göl, akarsu gibi su kaynaklarını, kıyıları, orman ve koru alanlarını, ulusal park olarak ayrılmış alanları, doğa harikalarını ve ilginç doğal oluşumları ifade etmektedir. Bu kaynaklar turizm endüstrisi tarafından en çok kullanılan, tüketilen ve tahrip edilen kaynaklardır (Atay ve Özaydın, 1996). İnsanların herhangi bir katkısı ve emeği olmadan meydana gelmiş olan doğal zenginlikler, turistik ve rekreasyonel aktivitelere kaynak oluşturmaktadır (Örücü, 2002). Kültürel kaynaklar: geçmiş ve yaşayan uygarlıklara ait anıt yapıları, sivil mimari örnekleri, tarihi kent dokularını, arkeolojik alanları, yörenin geçmiş ve yaşayan kültürünü, geleneklerini, örf ve adetlerini, el sanatlarını, yöresel müzik ve danslarını kapsamaktadır (Atay ve Özaydın, 1996).

Turizm talepleri karşılanırken peyzajın korunması ve yerel halkın yaşam kalitesinin artırılması, peyzaja zarar verilmemesi önemlidir. Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'ne göre "peyzaj", özellikleri, insan ve/veya doğal faktörlerin etkileşimi ve eylemi sonucunda insanlar tarafından algılandığı şekliyle oluşan bir alan olarak tanımlanmaktadır (URL-8, 2015). Peyzaj ve turizm ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda; trafik ve ısınmaya bağlı olarak çıkan zehirli gazların sera gazı üretimine katılması; toprağın baskıya maruz kalması, ikincil konutlar için kullanılması; turizm faaliyetlerinden dolayı su kirliliği; doğal bitki örtüsüne verilen zararlar; turizm aktiviteleri için faunanın zarar görmesi gibi potansiyel tehditlerin ekolojiye olduğu kadar görsel peyzaj üzerinde de büyük etkisi olmaktadır (Clivaz, 2008; El Bastawisy vd., 2006; Weggro, 2003).

Turizmin gelişmiş olduğu ülkelerde son yıllardaki eğilimler incelendiğinde; tatil tercihlerinin, deniz-kum-güneş (3S/Sea-Sand-Sun) üçlüsünden, eğlence-eğitim-çevre (3E/Entertainment-Education-Environment) üçlüsüne kaydığı gözlenmektedir (Orhan ve Karahan, 2010). Böylelikle ekonomik, teknolojik ve siyasal gelişmelere bağlı olarak turizm aktivitelerinde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. 1980'li yıllardan itibaren; turistlerin, doğal ortamla uyumlu ve çevre sorunları bulunmayan alanlarda, doğal çevreyle bütünleştiren, dinlendirici turizm türlerini tercih etmeye başlamaları, klasik turizm türlerinin yanı sıra diğer turizm çekiciliklerinin de değerlendirilmesini gündeme getirmiş, buna bağlı olarak dağlar, yaylalar,

mağaralar, akarsular, sulak alanlar, kaplıcalar, milli parklar, ormanlar ve vahşi doğal yaşam giderek daha büyük ölçüde turizm sektörünün içine girmiştir (Sarı, 2007).

Ekolojik temelli turizm ya da doğa turizmi; görece müdahale görmemiş manzara, topografya, su, vejetasyon ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini içermektedir. Eko-turizmi de içeren doğaya dayalı turizmin bugün dünyanın birçok bölgesinde çevre koruma için güçlü bir teşvik edici faktör olacağı görülmektedir (Kalem, 2001). Turistik çekim unsurları büyük ölçüde çevre elemanlarına bağlıdır. Kent ortamlarının insan yaşamını olumsuz etkilemesi, doğal ve bozulmamış ortamlara olan gereksinimi arttırmıştır (Arıkan, 2006). Bu nedenle doğal ve kültürel çevrenin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi turistik çekiciliği büyük ölçüde arttırmaktadır.

Tüm dünyada turistik çekicilik oluşturan unsurlar; farklı aktiviteleri bir arada sunabilme ve fiziksel, kültürel, doğal çevre niteliklerinin yanı sıra, ulaşılabilirlikle de ilişkilidir. Turizm oldukça zengin bir içeriğe sahiptir ve çeşitli amaçlara hizmet etmektedir. Turizme kaynaklık eden faktörlere bakıldığında, hangi amaçla yapılırsa yapılsın, doğal ve kültürel kaynakların öneminin değişmediği görülmektedir.

Son yıllarda dünyadaki hızlı ekonomik, siyasal, teknolojik gelişmeler ve değişimlere birlikte turistik tüketim kalıplarında önemli değişimler gözlenmekte; giderek lüks turizm hareketlerine katılım azalmakta, alışılmış turizm merkezlerinden farklı arayışlara girilmektedir. Dolayısıyla, hem turist profilindeki, hem de tüketim kalıplarındaki değişiklikler doğal, kültürel çevrenin koruma-kullanma dengesi içinde kullanımını öngören “eko-turizm”, “sürdürülebilir turizm” gibi yeni kavramların oluşmasını sağlamaktadır (Kaypak, 2010). 1990’lı yıllardan sonra, kitleler halinde yapılan turizm etkinliklerine ek olarak, doğal özellikleri bozulmamış alanlarda doğayla iç içe ve doğaya saygılı bir şekilde gerçekleştirilen “alternatif turizm” türleri yaygınlaşmaya başlamıştır. Bu eğilim, doğal ve kültürel açıdan çeşitlilik gösteren Türkiye’de zamanla güçlenmiştir (Topay, 2003).

Alternatif turizm, yeşil turizm, ekoturizm ve sürdürülebilir turizm gibi yeni yaklaşımların klasik turizmden farklılıkları; çevreye duyarlılık, yolculuğun çeşitlendirilmesi, yerel ölçeğin ötesinde bölgesel ve ulusal planlama; yerel değerlere saygı, kamu kurumlarının ve özel işletmelerinin sorumluluk üstlenmesi, küçük ölçekli yatırımların özendirilmesi, yerel halkın karar sürecine katılması, daha az sayıda turist hedeflemek, çeşitlendirilmiş turizm, turizm sektöründeki çeşitli kişilerin eğitimi ve turizmden kar amacının geri plana itilmesidir (Çubuk, 1996).

Turizm çeşitleri için doğal ve kültürel değerlerin korunması açısından bir sınıflandırma yapıldığında, alternatif turizm ve sürdürülebilir turizm ön plana çıkmaktadır. Çevreye duyarlı alternatif turizm yaklaşımlarından biri olan ekoturizm ile doğa turizmi arasındaki farkı ortaya koymak için doğa turizmi, daha önce girilmemiş ormanlara, doğal alanlara, bataklıklara, vahşi yaşam rezervleri ve korunan flora-fauna habitatları gibi alanlara odaklanmıştır. Bu açıdan ele alındığında ekoturizmin doğaya dayanan turizmin bir parçası olduğu söylenmektedir (Sertkaya, 2001).

Turizmin dünyadaki gelişimi ve değişimi, turistlerin turizm olayından beklentileri, potansiyel turizm alanlarının tespitini gündeme getirmektedir. Bu nedenle çalışma alanının doğal ve kültürel kaynak özelliklerini ortaya koymak önem arz etmektedir. Doğal ve kültürel değerler turizmin ortaya çıkış nedenlerinin başında gelip, gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bir yörenin turizm potansiyelinin belirlenebilmesi için turizm bileşenlerinin iyi bir şekilde analiz edilmesi, karakteristik özelliklerinin ortaya konulması gerekmektedir.

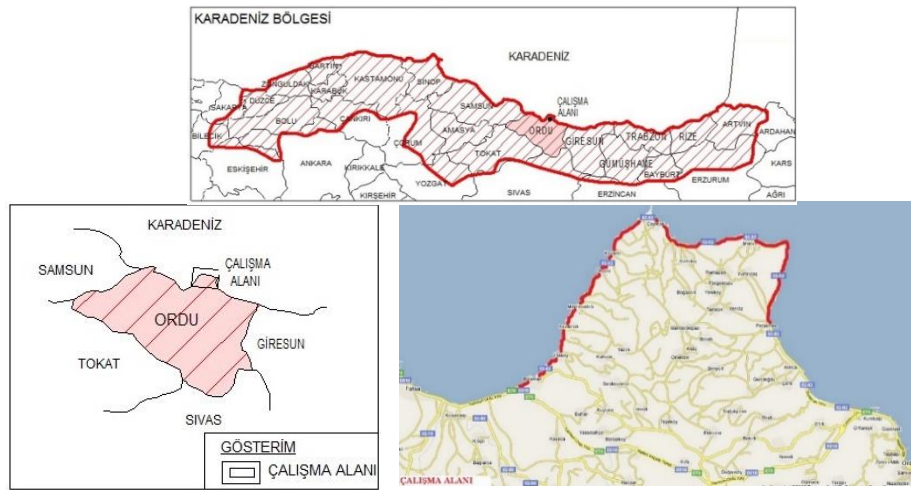
Buna göre çalışmanın amacı, Türkiye'nin Orta Karadeniz Bölgesi'nde yer alan Ordu ilinin Perşembe ilçesini Fatsa ilçesine bağlayan yaklaşık 40 km.'lik yol güzergahı ve yakın çevresinde

turizm açısından potansiyel oluşturan kaynakların belirlenmesini ve geliştirilmesini sağlamak olarak ifade edilebilir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

Çalışmanın ana materyalini, alanın sahip olduğu doğal ve kültürel peyzaj özellikleri oluşturmaktadır. Çalışma alanının ekolojik temelli turizme yönelik peyzaj potansiyelinin saptanması için alanda yapılan araştırma, inceleme gezileri ve yerinde gözlem çalışmaları, çekilen fotoğraf görüntüleri kullanılmıştır. Çalışmayı ilgilendiren bazı turizm kavramları ve güzergahtaki peyzaj unsurları ile ilgili literatür taraması yapılmıştır.

Çalışma alanı olarak belirlenen bölge, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 2009 yılında Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilmiştir. Alan sınırları, büyük yerleşim yerlerine göre belirlenmiş olup çok fazla yerleşim yerinin olmadığı köy ve beldeler sınıra dahil edilmiştir. Alanın güneyinde yer alan kıyıya paralel konumdaki sıradağların arkasına geçilmemiş; kıyından içeriye yaklaşık 1 km kadar ilerleyen alan için kuzey sınırını kıyı kenar çizgisi oluşturmuştur. Perşembe belediyesi sınırları içinde imar planı bulunan alanların bir kısmı bu sınırın dışında bırakılmış olup çalışma alanına dahil edilmemiştir. Turizm açısından önemli olabilecek mevcut alanlar göz önünde bulundurularak doğu ve batıda Bolaman-Perşembe Karayolu'nun başlangıç ve bitiş noktaları esas alınarak alan sınırları belirlenmiştir (Şekil 1).

Şekil 1. Çalışma alanının coğrafi konumu

Sahil şeridi boyunca Çaka Beyaz Kum Plajı, Efirli Plajı ve Bolaman Plajı gibi doğal plajların yanı sıra Hoynat Adası, Belicesu (Timsah Kayası), Sulu Burnu, Yason Burnu, Büyükağz, Çeşmeönü, Çaytepe, Yalıköy gibi manzara imkanı veren kıyılar yer almaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Yason Burnu Yarımadası ve Hoynat Adası

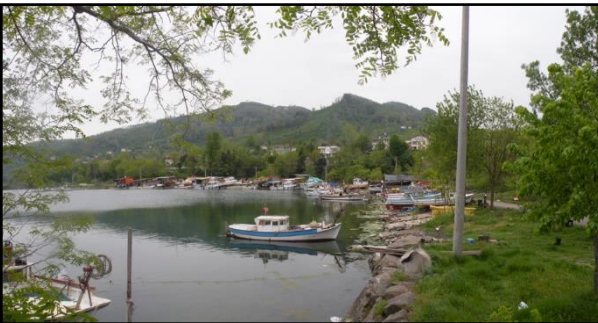
3. BULGULAR

3.1 Alanın Doğal Kaynak Değerleri

Çalışma alanı, fitososyolojik olarak incelendiğinde, Avrupa-Sibirya fitocoğrafik bölgesinin Öksin alt bölgesinde yer almaktadır (Davis, 1965-1988). Bu bölgede asıl olarak yapraklı türlerden oluşan bir orman vejetasyonu hâkim olup, yükselti ile birlikte bu topluma iğne yapraklı ağaçlar da katılmaktadır. Kıyı şeridi 1500 m yüksekliğe kadar meyve ağaçları, orman ve fundalıklarla kaplıdır. Doğal bitkilerin yanısıra egzotik olarak geniş *Corylus avellana* (Fındık) bahçeleri yanında *Ficus carina* (İncir), *Citrus reticulata* (Mandalina), *Citrus sinensis* (Portakal) ve *Citrus limon* (Limon) gibi meyve; *Myrtus communis* (Mersin) ve *Laurus nobilis* (Defne) ağaçları da bulunmaktadır (Anonim, 2010a).

Farklı vejetasyon oluşumları, bir alanda manzara bütünlüğü sağlayarak görsel etkiyi artırmakta ve çeşitli turizm faaliyetlerine olanak sağlamaktadır (Kalem 2001). Bitki örtüsü, havaya nem katması, gürültüyü önlemesi ve güneş ışınlarını filtrelemesi gibi özellikleriyle alanın fiziksel koşullarını da iyileştirmektedir. Alanın doğal bitki örtüsü görsel açıdan kaliteli mekanlar oluşturmaktadır (Şekil 3).

Doğal peyzaj değerlendirmesinde önemli bir ölçüt olan “relief enerjisi” arazinin engebeli olduğu ölçüde artmaktadır. Alp kıvrımlarının oluşturduğu tektonik olaylardan dolayı Doğu Karadeniz kıyıları Türkiye kıyıları içinde en az girinti ve çıkıntılı kıyılardır. Yüksek kıyılar sınıfına giren kıyı, az sayıda büyüklü küçüklü koylarla bunları birbirinden ayıran küt yapılı, dik ve sarp kısımlardan oluşmuştur. Bu kıyılara boyuna yapılı kıyılar olarak da adlandırılmaktadır (Özgen, 1982) (Şekil 4).

Şekil 3. Alandaki bitkisel çeşitliliğe dair görüntüler

Belicesu (Çağlayan formasyonu)

Okçulu (Çağlayan formasyonu)

Bolaman (Akveren formasyonu)

Şekil 4. Jeolojik koşullara göre farklılaşan manzaralar

Turizme yönelik kaynak değerlerini etkileyen önemli doğal faktörlerden biri olan topografya; alana form, çizgi ve ölçü kazandırır, iklim ve bitki örtüsü üzerinde etkilidir, alanı görsel bölümlere ayırır, sınırlar, peyzajda zengin formlar oluşturur (Çıdam, 2007). Çalışma alanında arazinin çok önemli bir kesimi engebeli meyilli arazilerden oluşmaktadır.

Mevcut yerleşmelerin kıyıdaki yerleşik alanları dışında çok az düz arazi bulunmaktadır. Bu arazilerin tümü karayoluyla deniz arasında kalan ve plajların arkasında kalan alanlardır. Düz alanlar insanlar üzerinde monotonluk hissi yaratırken dağlık ve tepelik alanlar dinamik etkiye sahiptirler ve bu alanlar turistik aktiviteler için uygun alanlardır.

Su varlığı, turizme yönelik çeşitli kullanımlara olanak verirken, yüzey şekillerini bütünleyip görsel etkiyi artırarak alanın turizme yönelik kaynak değerini de etkilemektedir (Çıdam, 2007). Çalışma alanı içerisinde ve yakın çevresinde Çalış, Ilica, Ordulu, Yalıköy, Belice, Kaynarıpınar, Büyükağz, Karalı, Okçulu, Kaynarıpınar, Çaka, Çakılı, Kurtuluş, Kelebek, Ördek, Kuz, Topal, Molla, Gacalı, Karadere, Perşembe, Akçaova dereleri mevcuttur (Şekil 5). Bu akarsuların mevsimsel yağışa bağlı olarak debilerinde değişimler gözlenmektedir.

Belice Deresi

Akçaova Çayı

Karadere

Şekil 5. Alandaki su varlığı

Alanın işlevselliği ve çekiciliği; mevsimsel faaliyetler, iklimsel riskler açısından altyapı ve güvenlik; konaklama yapılarının tasarımı, ulaşım ve iletişim; konfor ve sağlık iklim ve turizmin

ilişkili olduğu faktörlerdir (Martin, 2005). İklim verilerine bakıldığında, ilin sahil kesiminde bulunan ilçelerinde bazı aylar dışında kuraklık yaşanmadığı görülmektedir. Bölgede don riski de oldukça azdır. Yıllık toplam yağış miktarı 1041 kg/m^2 , nisbi nem %71, günlük ortalama sıcaklık 14.2°C , sisli gün sayısı 11 olup; en soğuk geçen ay Şubat, en sıcak geçen aylar ise; Temmuz ve Ağustos aylarıdır. Bölgede sıcaklıklar nadiren sıfırın altına düşer. Yılın bütün aylarında yağış olmakla beraber, sonbahar aylarında bu miktar daha fazladır. Yazları nemli ve sıcaktır. Yıllık ortalama 7-9 gün donlu, 60-85 gün güneşlidir. Bölgede hâkim rüzgar, güneyden esen lodostur (Deveci vd., 2012).

Yaban hayatı, hayvanların doğal aktivitelerini gösterdikleri yaşam ortamlarıdır. Bir alandaki yaban hayatı varlığı, çeşitli hobilerin (kuş gözlemciliği, balık tutma vb.) gerçekleştirilmesine olanak sağlayarak, alanın turizme yönelik kaynak değerini etkilemektedir (Kalem 2001). Ordu ili fauna açısından oldukça zengindir. İlin denize dik vadileri ve yüksek platolar hayvan çeşitliliğinin zengin olmasının doğal bir nedenidir.

3.2 Alanın Kültürel Kaynak Değerleri

Karadeniz'in üç doğal limanından biri olan Vona Limanı, deniz ticareti yapan denizcilerin fırtınalı havada barındıkları, ihtiyaçlarını giderdikleri bir yerleşim yeridir. İyonlu, Miletli denizcilerin başlattığı deniz ticaretini, zamanla Cenevizli denizciler sürdürmüştür. Cenevizliler Vona Limanı'nın kuzey tarafına bir kale yaptırmışlardır. Evliya Çelebi'nin Seyahatname'sinde anlattığı Küçük Kale burasıdır (Anonim, 2010b).

Bir alanın sahip olduğu doğal ve kültürel özelliklerin rekreasyonel açıdan değer kazanması, alanın kullanılabilirliğine bağlıdır. Bir alanın kullanımını sağlayan en önemli unsur ise, alana erişebilirliktir (Sertkaya, 2001). Ulaşım, kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerden biridir. Alanı ülkenin diğer kesimlerine bağlayan ana karayolu ulaşım aksı Karadeniz Sahil Yolu olup bu yol tüm bölgenin en önemli ulaşım aksıdır. Ordu ilini batıda Samsun, doğuda Giresun'a bağlayan Karadeniz Sahil Yolu'nun yapımıyla Perşembe-Fatsa arasındaki yol tünellere alınmış ve eski karayolu güzergahı tüm çalışma alanını sahilden kateden bir iç yol durumuna gelmiştir.

Bir alanın, turizm aktivitelerine kaynak oluşturan bir diğer faktör alan kullanımıdır. Kaynak oluşturacak alanlar, dinlenmek, yürüyüş yapmak, sağlık ve spor gereksinimlerini karşılamak, kamp yapmak gibi turistik ve rekreasyonel aktivitelere olanak tanımalıdır (Çıdam, 2007). Rekreasyon ve turizm planlamasında alanın özelliklerine uygun faaliyet ve kullanımlar seçilmelidir.

Aşağıda genel özellikleri verilen Bolaman Kalesi ve Hazinedaroğlu Konağı ile Yason Kilisesi, alandaki tarihi ve kültürel yapılar olup kayıt altındadır.

• Bolaman Kalesi ve Hazinedaroğlu Konağı

Fatsa ilçesi Bolaman Beldesi'nde denize doğru hafifçe sokulan burun üzerinde, zincirleme bir şekilde inşa edilmiş kaledir. Gözetleme ve karakol görevi için iç ve dış olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. İç kale kalenin batı ucunda yer almakta olup kesme taşların kullanıldığı çok yüksek duvarlardan oluşmuştur. İçinde bazilika planlı küçük bir şapel bulunmaktadır. İç kale üzerinde 18. yüzyılda yapılmış ahşap bir konak bulunmaktadır. Kademoğlu Konağı olarak da bilinen bu yapı çift cumbalı olup bölgenin sivil mimarlık örneğini teşkil eder (Şekil 6). Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından restorasyonu yapılmıştır (Anonim, 2006).

Şekil 6. Hazinedaroğlu Konağı

- **Yason Kilisesi**

Yason Burnu'nun batı ucunda 1869'de inşaa edilmiş bir kilise ve Orta Çağ'a ait bazı kalıntılar bulunmaktadır. Kilisenin planı bazilikal ve kare haç tipin karışımıdır. Pencere ve kapılar tamamen yuvarlak kemerlidir. Pencerelelerin kenarı dışa doğru daralmaktadır. Güneyde tuğla ocağı ve diğer kalıntılar bulunmaktadır (Anonim, 2010), (Şekil 7).

Kilisede harçlı moloz taş olan duvarlar arasında açık sarı blok taşlar görülmektedir. Bunlardan birinin üzerinde kabartma olarak geçmeli bir Bizans motifi bulunmaktadır. Güney kapısının batısında bulunan taş dikey silme kilisenin batıda bir çıkması olduğuna işaret etmektedir. Bu aynı zamanda kilisede kare haç planı uygulandığı hakkında da bilgi vermektedir. Dikdörtgen olan güney kapısı üzerinde hafif bir sağır sivri kemer bulunmaktadır. Kemerin dış hatları sarı taşla belirginleştirilmiştir. Batıdaki ana kapı etrafında bir sıra dekoratif pervaz dolaşmaktadır. Kapının üzerinde bulunan kafes biçimli kabartma çok özgündür. Kubbe kasnağı yuvarlak olup biri doğuya diğer üçü kuzeydoğuya bakan pencerelere sahiptir. Ana apsis pentagonal, yan apsisler üç kenarlıdır. Güneydoğu apsis kuzeydoğu apsisten daha büyüktür. İki yan apsis ana apsise hiç köşe yapmadan birleştirilmiştir (Anonim, 2010).

İçte döşeme kaba yontulmuş kare taş bloklarının yerleştirilmesiyle oluşmuştur. Duvarlar beyaz sıva ile kaplıdır ve hiçbir fresk izi yoktur. Kubbe altı ve neflerin üzerindeki tonozlar tümüyle taştır (Anonim, 2010).

Şekil 7. Yason Kilisesi

- **Efirli Camii ve Mezarlığı**

Efirli Köyü sahil kesimindedir. 1800'lü yıllarda inşa edildiği tahmin edilmektedir. Mezarlıkta birbirinden farklı mezar taşları ve kitabeler bulunmaktadır. Camiinin kitabesine göre 150 yıllık bir geçmişi bulunmaktadır. Tek şerefeli minaresi olan caminin mihrap ve iç kapısı orijinaldir (Anonim, 2010c), (Şekil,8).

Şekil 8. Efirli Camii ve Mezarlığı

• **Yalıköy Camii**

Fatsa ilçesine bağlı Yalıköy’de bulunmaktadır. Duvarları taştan, iç kısmı ile üst katı ahşaptandır. Üç taş sütunla taşınan son cemaat yeri mevcuttur. İç kısımda mihrabın sağında ve solunda sıva üzerine yazılmış ayetler bulunmaktadır. Ahşap olan bölümler onarılmıştır (Anonim, 2010c).

• **Çamburnu Feneri**

135 yıldır gemilere yol gösteren fener, 1880 yılında Osmanlı Devleti’ne olan borçlarına karşılık Fransızlar tarafından yapılmıştır. Denizden yüksekliği 39 m., çakar sistemli, elektrik akülü olan fener 41 derece 07 dakika 55 saniye kuzey enlemi ile 37 derece 48 dakika 18 saniye doğu meridyenleri arasında bulunmaktadır (Anonim, 2006; Anonim, 2010c), (Şekil 9).

Şekil 9. Çamburnu Feneri

Aşağıda genel özellikleri verilen Belicesu Kayadibi Mevkii I. Derece Arkeolojik Sit Alanı; Yason Burnu Yarımadası I. Derece Arkeolojik, II. Derece Doğal Sit Alanı ve Hoynat Adası II. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak korunmaya alınmıştır.

• **Belicesu Kayadibi Mevkii**

Avrupa Konseyi Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri ve Türkiye Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü verilerine göre; Trabzon Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, 15.02.1991 tarih ve 969 sayılı kararına göre tescil edilen alan, Perşembe ilçesi Kazancılı Köyü Kayadibi Mevkii’nde yer almakta olup I. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak korunmaya alınmıştır. Yarımadanın şekli ve üzerindeki arkeolojik kalıntılar dolayısıyla önemli bir yerdir (Anonim, 2010c).

Söz konusu alan yarımada olup şekil olarak bir timsaha benzediğinden Timsah Adası olarak da bilinmektedir (Şekil 10). Yarım adanın kayalık kısımlarında bir adet kaya içine oyulmuş mezar bulunmaktadır. Bu tip mezarlar Bizans döneminde yoğun olarak kullanılan ve üzeri kapakla kapatılan mezarlardır. Kayalık alanlarda ana kayaya basamak şeklinde işlenmiş bazı kalıntılar yer almaktadır. Yarım adanın karayla birleştiği ağaçlık bölümde ise Orta Çağ’a ait çatı kiremitlerine ve seramik parçalarına rastlanmaktadır (Anonim, 2010).

Şekil 10. Belicesu Kayadibi Mevkii

• Yason Burnu Yarımadası

Bu yarımada, Perşembe ilçe merkezine 15, Ordu il merkezine 28 km. mesafededir. İnce ve sivri burunun kıyından itibaren uç noktaya olan mesafesi, yaklaşık olarak 500 metredir (Anonim, 2006), (Şekil 11). Avrupa Konseyi Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri ve Türkiye Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü verilerine bakıldığında, Samsun Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü 18. 03. 2004 tarih ve 866 sayılı kararına göre tescil edilen alan Perşembe ilçesi Çaytepe Köyü sınırları içinde olup I. Derece Arkeolojik, II. Derece Doğal Sit Alanı olarak korunmaya alınmıştır. Yason Burnu, Karadeniz sahili boyunca Sinop'un doğusundaki burunların en büyüğüdür (Anonim, 2010c). Yarımada üç bin sene öncesinden kalma balık havuzları, 2400 yıl öncesine ait iskele taban ayakları, değirmen taşı şeklinde yapılmış iskele tabanları bulunmaktadır (Anonim, 2006).

Şekil 11. Yason Burnu Yarımadası

• Hoynat Adası

Perşembe ilçesi Ramazan Köyü sınırları içindedir. Eski gemiciler adayı, bir çeşit depo ve sığınak olarak kullanmışlardır. Avrupa Konseyi Doğal ve Kültürel Varlıkları Koruma Envanteri ve Türkiye Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü verilerine göre, II. Derece Arkeolojik Sit Alanı olarak korunmaya alınmıştır (Anonim, 2010c).

Akkuş adası, Hoynat Adası ve Hoynat Kalesi olarak bilinen ada Ordu-Samsun Devlet Karayolu'nun 15-16. km.'lerinde yer alan Çaka Tüneli'nin doğu yönündeki çıkışında sahile yaklaşık 300 m. mesafede ve 10 dönümlük bir kara parçası olup denizden yaklaşık 14-15 m. yüksekliktedir (Şekil 12). Adanın güney ve güney-batı kesimlerinde sur, duvar kalıntıları, sarnıç kalıntısı (taş duvarla örülmüş) ve güney yakasındaki arazi zemininde seramik parçaları yer almaktadır (Anonim, 2010).

Alan kodu DKD 001 olan Önemli Kuş Alanı'dır (ÖKA). Tamamının koruma altına alınması ve izlenmesi gerekli olan ada "Nesli tehlike altında olan kuş türlerinin önemli popülasyonlarını barındıran adalar" kriterinden dolayı ÖKA olarak belirlenmiştir. Adada tepeli karabatak (*Phalacrocorax aristotelis*) popülasyonu bulunmaktadır (Anonim, 2006).

Şekil 12. Hoynat Adası

Ekolojik temelli turizm ya da doğa turizmi; görece müdahale görmemiş manzara, topografya, su, vejetasyon ve yaban hayatı gibi doğal kaynakların kullanımı ile ilgili bütün turizm şekillerini içermektedir. Eko-turizmi de içeren doğaya dayalı turizmin bugün dünyanın birçok bölgesinde çevre koruma için güçlü bir teşvik edici faktör olacağı görülmektedir (Kalem, 2001). Turistik çekim unsurları büyük ölçüde çevre elemanlarına bağlıdır. Kent ortamlarının insan yaşamını olumsuz etkilemesi, doğal ve bozulmamış ortamlara olan gereksinimi arttırmıştır (Arıkan, 2006). Bu nedenle doğal ve kültürel çevrenin korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi turistik çekiciliği büyük ölçüde arttırmaktadır.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyadaki hızlı gelişime paralel olarak turizm anlayışının değişmesi, kitle turizmine (deniz, kum, güneş) olan ilgiyi azaltırken turistlerin beklentileri de zaman içinde değişim göstermiştir. Bozulmamış doğal alanlar ile iç içe olunabilen sağlıklı çevreler tercih edilir olmuş; farklı kültürlerle harmanlanmış, gelecek nesilleri düşünen, çevreye duyarlı bir turizm çeşidine olan ihtiyaç artmıştır.

Karadeniz Bölgesi'nde turizme yönelik peyzaj kaynakları incelendiğinde, bozulmamış bir doğaya sahip olduğu görülmektedir. Bölge; deniz, kum, güneş haricinde başta yayla turizmi, dağ ve spor turizmi, tabiat yürüyüşleri olmak üzere birçok turizm türüne hizmet edebilme potansiyeline sahiptir (Zengin, 2007).

Perşembe-Fatsa arası kıyı kesimi doğal ve kültürel değerler açısından zengin bir potansiyele sahiptir. Mevcut kaynaklar yöre halkı ve yerli turistler kadar yabancı turistlerin de ilgi odağı olabilecek niteliktedir. Kıyıda ki karayoluna alternatif olarak içten geçen bir güzergahın olması, alanın turizm gelişimine sakinlik açısından katkı sağlamaktadır.

Perşembe-Fatsa arası kıyı kesiminde gerek doğal güzellikler gerekse kültürel değerler, alanı ayrıcalıklı kılan çekim unsurlarıdır. Kıyılarında değişik yükseltide ilginç oluşumlar sergileyen kayalar, koylar ve kumsallar hemen kıyıda başlayan bitki örtüsüyle bütünleşerek çekici manzaralar oluşturmaktadır. Yörenin başlıca deniz turizm merkezi olup tekne turizmi ve çeşitli su altı ve su üstü sporları için son derece elverişlidir.

KAYNAKLAR

Anonim 2010. Barlas İmar Planlama Müşavirlik Ltd. Şti., Doğu Karadeniz Turizm Master Planı, Ankara.

Anonim, 2006. Perşembe Kaymakamlığı, Perşembe, OHAN Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Anonim, 2010a. Barlas İmar Planlama Müşavirlik Ltd. Şti., Ordu-Bolaman Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi Çevre Düzeni Planı, Araştırma Raporu.

Anonim, 2010b. Perşembe Belediyesi, Turizm Rehberi, Olay Ofset.

Anonim, 2010c. T.C. Ordu Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Ordu Taşınmaz Kültür Varlıkları Envanteri.

Arıkan, İ., 2006. Eskişehir Turizm Geliştirme Projeleri, Anadolu Üniversitesi Yayınları, No: 1715, Turizm ve Otel İşletmeciliği Yüksekokulu Yayınları, No: 10, 226 sayfa, Eskişehir.

Atay, F. ve Özaydın G., 1996. Turizm Amaçlı Kullanımlar Doğal ve Yapay Alanları Nasıl Tüketiyor? Türkiye’de 19. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu, “Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım”, Mimar Sinan Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir Bölge Planlama Bölümü, Alanya, 188-194.

Clivaz, C., 2008. Tourism and Landscape: Between Conflict and Common Interests, International Conference “Living Terraced Landscapes-Perspectives and Strategies to Revitalize Abandoned Regions”, 15th February 2008, Ljubljana, Slovenia.

Çıdam, F. B., 2007. Diyarbakır Kent Dokusunun Turizm ve Rekreatyon Kaynaklarının Peyzaj Mimarlığı Açısından Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Çubuk, M., 1996. Sürdürülebilir Turizm: Turizm Planlamasına Ekolojik Yaklaşım, Türkiye’de 19. Dünya Şehircilik Günü Kollokyumu Kitabı, Kasım, Alanya, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul.

Davis, P. H., 1965-1988. Flora of Turkey and East Aegean Islands, Vol. I – XI, Edinburg.

El-Bastawisy, M., Helmy Abd-Al Wahab ve Ali, R. H., 2006. Integrated Socio-Economic Development for Accelerating Regional Role of Port-Said In Tourism Development of Egypt, 42nd IsoCaRP Congress, 1-16.

Kalem, S., 2001. Doğal ve Kültürel Değerlerin Korunabilmesi İçin Turizm Potansiyelinin Belirlenmesinde Bir Yöntem Yaklaşımı ve Kastamonu İli Kıyı Bölgesi ve Yakın

Çevresinde Uygulanması, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Karadeniz, E., Kandır, S. Y. ve Önal, Y. B., 2007. Seçilmiş Paydaşların SWOT Yöntemiyle Türk Turizm Yatırımlarını Değerlendirmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 18, 2, 195-205.

Kaypak, Ş., 2010. Ekolojik Turizmin Sürdürülebilirliği, Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 2, 2, 93-114.

Martin, B. G., 2005. Weather, Climate and Tourism, A Geographical Perspective, Annals of Tourism Research, 32, 3, 571-591.

Orhan, T. ve Karahan, F., 2010. Uzdere İlçesi ve Yakın Çevresinin Ekoturizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi, Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 11, 1 27-42.

Örücü, Ö. K., 2002. Eğirdir Yöresindeki Mevcut Peyzaj Değerlerinin Turizm Açısından İrdelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.

Özgen, Y., 1982. Doğu Karadeniz Bölgesinde Ordu-Hopa Arası Kıyı Yolunun Peyzaj Özellikleri, Peyzaj Mimarlığı Açısından Ortaya Koyduğu Sorunlar ve Çözümü Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, KTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Sarı, C., 2007. Antalya’nın Alternatif Turizm Kaynakları ve Planlaması, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Sertkaya, Ş., 2001. Bartın İli Kıyı Bölgesinin Turizm ve Rekreatyon Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Soykan, F., 2000. Turizm Coğrafyası ve Turizm Planlaması, Ege Coğrafya Dergisi, 11, 39-55.

Topay, M., 2003. Bartın-Uluyayla Peyzaj Özelliklerinin Rekreatyon-Turizm Kullanımları Açısından Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

URL-1, Avrupa Peyzaj Sözleşmesi, http://www.civilscape.eu/civilscape/var/www/downloads/coe-176/elc_turque.pdf. 06 Ocak 2015.

Weggro, N. C., 2003. Financial and Economic Perspectives for Sustainable Tourism Development, Sectoral Section East African Community Secretariat, Second IIPT African Conference On Peace Through Tourism, December, Tanzania.

Yılmaz, E., 1999. Analitik Hiyerarşi Süreci Kullanılarak Çok Kriterli Karar Verme Problemlerinin Çözümü, Doğu Akdeniz Ormancılık Araştırma Enstitüsü, DOA Dergisi, Orman Bakanlığı Yayın No: 127, DOA Yayın No: 16, 5, 95-122, ISSN: 1300-8544.

Zengin, B., 2007. Turistik Ürün Çeşitlendirmesi İçinde Yayla Turizmi, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.